

Forray R. Katalin – Juhász Erika
A felnőttkori autonóm tanulás és tudáskorrekciók elköteleződés
OTKA 63555

Összefoglaló

Kutatásunkban fő **elméleti kutatási módszereink** között *történeti tanulmányok* (az informális, és az autonóm tanulás gyökerei, eszközei, módszerei, valamint kiemelkedő mesterek munkáinak és munkásságának feltárása), *elméleti tanulmányok* (a fogalmi alapok, a témakör elhelyezése a tágabb oktatási rendszerekben, a jogi vonatkozások és a nonformális és informális tanulás beszámíthatósága), *kutatási elemzések* (nemzetközi és hazai kutatások összefoglalása) szerepeltek.

Fő **empirikus kutatási módszereink** között a standard, önkitöltős, a kutatócsoport által kidolgozott *kérdőív* (elérhető honlapunkon, 1244 fővel tudtuk kitölteni a kérdőívet, amelynél online és kérdezőbiztosok által eljuttatott kérdőíves módszert egyaránt alkalmaztunk, három fő célcsoportunk: főiskolás, egyetemista korcsoport különböző felsőoktatási intézmények hallgatóiból; regisztrált álláskeresők a munkaügyi kirendeltségek közreműködésével; és felnőttképzési intézményekben jelenleg képzésre járók a képzőintézmények közreműködésével), valamint a *mélyinterjú és fókuszcsoportos beszélgetés* (a mélyebb tartalmi információk megismeréséhez Budapest, Debrecen, Eger, Pécs városaiban, cél: esetpéldák, speciális helyzetek bemutatása heterogén célcsoport és lehetőség szerint speciális személyek bevonásával) szerepelt.

A kutatás eredményeinek **nyilvánosságát** főként konferencia előadások és publikációk (felsorolásuk a közleményeknél), valamint folyamatosan frissített honlapunk (www.autonomtanulas.hu) jelentik.

Summary

We had several research methods, such as historical studies (the roots of informal and self-directed learning, their tools, methods and the works and scientific achievements of outstanding masters), theoretical essays (basic concepts, the placement of the topic in wider educational systems, legal issues and the recognition of nonformal and informal learning), research analysis (summaries of international and Hungarian researches).

Our main empiric research methods are the following: the standard questionnaires filled in by the interviewees, which were composed by the research group (it is available on our website, 1244 people filled in the questionnaire by online methods and by interviewers as well, we had three target groups: a group of collage and university students from different higher education institutions; registered unemployed people – this was implemented cooperating with Employment Centres; and in-depth interviews and focus group surveys (in Budapest, Debrecen, Eger, Pécs in order to understand a deeper meaning, aim: to present case examples, special situations through a heterogeneous target group and special persons if possible).

Our research results are shown to the public on the occasion of conference presentations and publications, and they are available on our continually updated website (www.autonomtanulas.hu)

A záróbeszámoló kifejtése

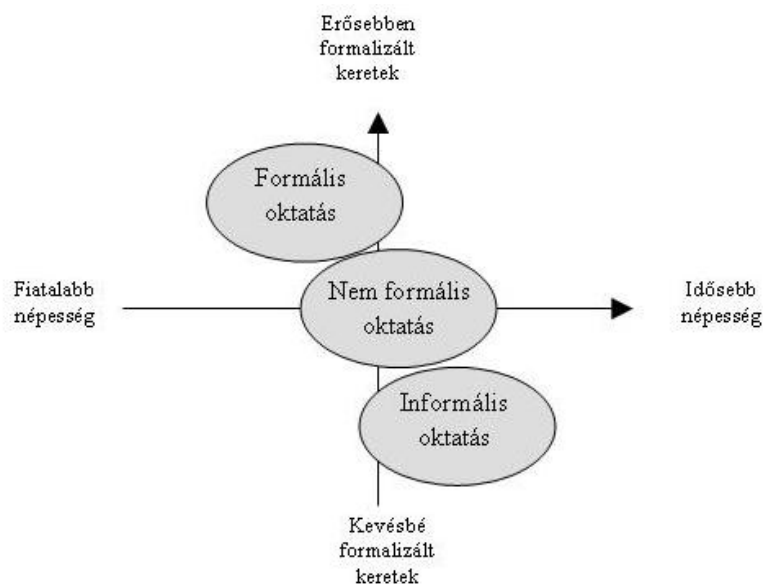
Az OTKA által támogatott K63555 számú kutatásuk keretében "A felnőttkori autonóm tanulás és tudáskorrekciós elköteleződés" címmel 2006-2009. között egyrészt azt kutattuk, hogy a felnőttek autonóm tanulási eredményességének mérése hogyan, milyen módszerekkel, eszközökkel történhet meg, másrészt ezt min. 1200 fős mintán kívántuk tesztelni is, és ezáltal felmértük, hogy milyen jellemző jegyei, eszközei és területei vannak a felnőttkori autonóm tanulásnak.

A felnőttkori tanulás rendszere

A felnőttkori tanulás-vizsgálat során a kifejezést az 1997-es hamburgi nyilatkozat 3. pontja értelmében használjuk: „A felnőttkori tanulás egyaránt felöleli a formális oktatást és továbbképzést, a non-formális tanulást, valamint az informális és esetleges tanulás széles spektrumát, amelyek hozzáférhetőek egy multikulturális tanuló társadalomban, ahol az elméletre és a gyakorlatra épülő megközelítéseket elismerik.” (Idézi: Harangi – Hinzen – Sz. Tóth szerk. 1998:9-10) A felnőttkori tanulás így értelmezésünk szerint felnőttként bármiféle ismeret vagy készség, sőt akár attitűd elsajátítása, akár intézményen/iskolarendszeren belül vagy kívül történik. Keretei lehetnek formális, nonformális vagy informális rendszerek, ahol direkt vagy véletlenszerű módon történhet a tanulási folyamat.

A tágan értelmezett tanulási keretek felismerése mellett azonban fontos szempont, hogy az életkor előrehaladásával a formalizált oktatási rendszerekben szerzhető ismeretek helyett egyre nagyobb mértékben dominálnak a nem formális oktatási lehetőségek és az informális tanulás, ahogyan a magyarországi tanulási jellemzőket vizsgáló kutatás is mutatja (Radó et. al. 2009).

A komplex tanulási tevékenység sémája
(Forrás: Radó et. al. 2009)

A felnőtttség a felnövekvést követő életszakasz, vagyis az a testi és szellemi érettség, amelyet az egyén belső fejlődés és külső ráhatások nyomán egy bizonyos életkorban elért. A

felőtttség definícióját a szakirodalom különbözöképpen jeleníti meg számos determináló tényezőt (pl. nem, kultúra, társadalmi idő, anyagi helyzet) figyelembe véve, ezek által árnyalva a fogalmat. (Részletesebben többek között Tátrai 2004.) Kutatásunkban a kronológiai, naptári életkor szerint a 18. életévét betöltött személyeket tekintjük *felőttnek*. A definícióban még a jogi szempontokat figyelembe véve ezen túl a cselekvőképes, önálló döntési lehetőséggel rendelkező felnőttekre helyezük a hangsúlyt.

Ahogy az egyes életkorokban, az egyes képzési szinteken¹ is a formális, nonformális és informális képzési tartalmak különbözök arányban jelennek meg. Ezen képzési tartalmak fogalmihoz tartozó különbözök értelmezésekkel többek között Pordány Sarolta tanulmányában (Pordány 2006) részletesen foglalkozik, ezért ezekkel az értelmezési és terminológiai különbségekre jelenleg nem kívánunk kitérni.

A kutatás szempontjából meghatározó fogalmi alapnak az Európai Unió „*Memorandum az egész életen át tartó tanulásról*” című dokumentumát tekintettük. Ebben a tanulási tartalmak formáinak definíciói a következők (Európai Bizottság 2000 alapján saját kiegészítésekkel):

Formális tanulás: oktatási és képzési (iskolarendszerű) intézményekben valósul meg, viszonylag merev, formális szabályok (törvények és rendeletek, szabályzatok) között, és a tanulási eredményeit oklevéllel, szakképesítéssel ismerik el.

Nem formális tanulás: az iskolarendszerű oktatási és képzési rendszerek mellett történik, és általában nem ismerik el hivatalos végzettséggel, bár tanúsítványt adhat. A nem formális tanulás lehetséges színtere a munkahely, de megvalósulhat civil társadalmi szervezetek és csoportok (pl. ifjúsági szervezetek, szakszervezet, politikai pártok) tevékenysége keretében is. Megvalósulhat a formális rendszert kiegészítő szervezetek vagy szolgáltatások révén is (pl. művészeti, zenei kurzusok, sportoktatás vagy vizsgára felkészítő magánoktatás). Célja új ismeretek szerzése, ezáltal a munkaerő-piaci pozíció megtartása vagy megújítása, amely általában tanfolyami jellegű, rövidebb képzések keretében zajlik.

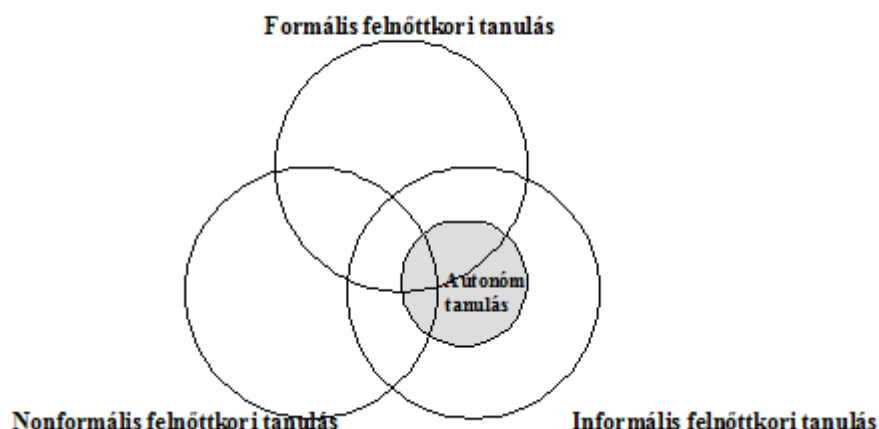
Informális tanulás: a mindennapi élet természetes velejárója. A formális és nem formális tanulási formákkal ellentétben az informális tanulás nem feltétlenül tudatos tanulás, és lehet, hogy maguk az egyének sem ismerik fel tudásuk és készségeik bővülését.

Kutatásunk az informális tanulás témakörébe illeszthető, ezért ehhez részletesebb definíciót is alkottunk. Ezek alapján *informális felőttkori tanulásnak* tekintünk bármely helyszínen, bármely élettevékenységhez kapcsoló, önkéntes, iskola- és intézményrendszeren kívüli tanulási folyamatot. Ezek csoportosításában elkülönítünk egyik részről tudattalan és akaratlan, szervezetlen formában megvalósuló, többségében véletlenszerű ún. *spontán tanulási* folyamatokat, valamint másrészről tudatos, az egyén saját akaratából történő és szervezett módú tanulási folyamatokat – ezeket nevezzük *autonóm tanulásnak*. Ez a fajta autonóm tanulás lehet önállóan eltervezett célokkal történő folyamat, de sok esetben a formális és/vagy nonformális tanulás hatékony kiegészítője is.

A tanulás különbözök formáinak elképzelésünk szerinti egymáshoz való viszonyulását mutatjuk be a következő ábrán.

¹ A képzési szintek alatt az ISCED által elfogadott nemzetközi képzési szinteket értjük. Részletesebben: Forray – Juhász 2008.

Az autonóm tanulás helye a tanulás rendszerében

Az autonóm tanulás egyértelműen az informális tanulás részét képezi, ráadásul - mint érzékeltetni próbáltuk - a kisebbik részét (a nagyobbik része spontán, véletlenszerű tanulási folyamat). Azonban fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy egyetlen tanulási forma sem képzelhető el önálló, saját elhatározásból végzett és szervezett autonóm tanulás nélkül, így a formális és nonformális felnőttkori tanulás részeként is megjelenik az autonóm tanulás – képzésenként különböző mértékben.

Az autonóm tanulás

Az autonóm tanulás elnevezése esetenként kisebb-nagyobb tartalmi különbségekkel gyakran fordul elő a szakirodalomban. Néhány jellegzetes elnevezés a teljesség igénye nélkül néhány ismertebb kutató írásaiban, illetve azok fordításában a következőképpen jelenik meg:

- Autodidakta tanulás (Loránd 1985, Chaix et al. 1992)
- Önálló tanulás (Moore 1983, Cserné 2000)
- Önfelnevelés (Telkes 1998)
- Önirányított tanulás (Knowles 1975, Gariison 1992, Cserné 2000)
- Önkéntelen tanulás (főként fordítások velejáró fogalma)
- Önképzés (Durkó 1999, Chaix et al. 1992)
- Önművelés, önnevelés (Durkó 1998, Bernáth 1982, Richter 1989, Vidovszky 1993, 1999)

A hazai elnevezésekben az „ön-” kezdetű fogalmak rendkívül elterjedtek. Az autonóm tanulás azonban tartalmában eltér ettől az értelmezéstől, de a központi alapelv itt is azonos: bármiféle nevelési tartalomhoz elengedhetetlen a felnőtt személyiség önnevelési, önművelési igénye (Durkó 1998).

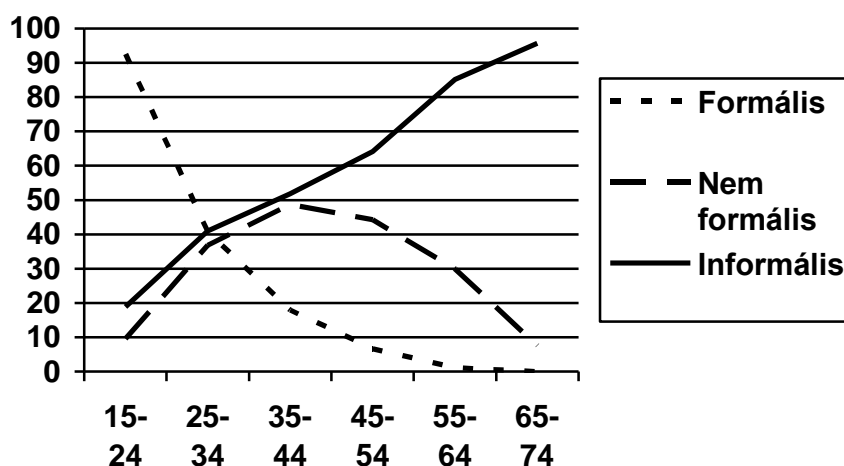
A téma fontosságát jelzi, hogy mind a nemzetközi, mind a hazai pedagógiai és andragógiai, esetenként pszichológiai kutatók egyre nagyobb mértékben foglalkoznak a téma kutathatóságával és kutatásával (vö. Horváth, 2004 áttekintése). Ha a Google-ban beírjuk a fogalmat, alapvetően kétféle összefüggést találunk. Autonóm tanulásról van szó a robotikában, azaz a mesterséges intelligencia olyan szintű fejlesztésében, amikor a robot nemcsak a beléje táplált tartalmakat adja vissza, hanem önmaga is képes tanulni. Az említések másik gyakori típusa a nyelvtanulás, illetve kisebb mértékben bizonyos szakmai kompetenciák megszerzésének területe – ebben az összefüggésben a távoktatással és a kooperatív módszerekkel említik sokszor együtt. A kutatások között is értelem szerűen igen nagy arányú az idegen nyelvek tanulása és elsajátítása során az autonóm tanulás kutatása. (

Bár ez a témakörnek egy speciális területre való leszűkítése, hiszen hipotézisünk szerint az autonóm tanulás során igen kis százalékot tesz ki az idegen nyelvekhez kapcsolódó autonóm tanulás.) Néhány ilyen jellegű kutatás említése azonban mégiscsak fontos lehet, ezeknek a tanulságaira ugyanis empirikus kutatásunk előkészítésében és lefolytatásában alapoztunk. Ilyen ismert kutatás Paul Chaix és Charmian O’Neil kutatócsoportjának vizsgálata, amelynek fókuszában az önképzés jelentőségének vizsgálata állt az idegen nyelvek elsajátítása terén (Chaix et al. 1992), vagy érdekes tanulságokkal szolgál Henri Holec autonómia az idegen nyelvek tanulásában kutatása (Holec 1981), és David Little autonóm nyelvtanulási vizsgálatai (Little 1996) éppúgy, mint a hazánkban Horváth Ildikó által az ELTE tolmácsolók autonóm tanulásának vizsgálata (Horváth 2004).

A nemcsak a nyelvtanulásra vonatkozó autonóm tanulási kutatások között kiemelhetők Allen Tough kutatásai, aki Ausztráliában, Egyesült Királyságban, Kanadában, Ghanában, Izraelben, Jamaicában, Új-Zélandon, Egyesült Államokban és Zairében folytatott csaknem 60 vizsgálatot az autonóm tanulási folyamatról (Tough 1989), vagy a Torontói Egyetemen David Livingstone által vezetett New Approaches to Lifelong Learning (NALL) kutatás (Livingstone 1997).

Hazánkban a Központi Statisztikai Hivatal 1997 óta folyamatosan gyűjt adatokat a 15-74 éves népesség tanulási, továbbképzési aktivitásáról, amit 2003-ban az Európai Unió előírásai mentén kibővítettek, és az élethosszig tartó tanulásban való részvételt részletesen is vizsgálták, amelyben az informális tanulásban való részvétel is szerepet kapott (KSH 2004).

A formális – nem formális – informális képzésben résztvevők aránya életkor szerint
(Forrás: KSH 2004:9 alapján saját szerkesztés)

Korábbi megállapításunkat igazolja, hogy az életkor előrehaladtával a formális képzés szerepe erőteljesen csökken, a felnőtt lakosság körében a nem formális képzési formák kerülnek előtérbe, de ezt szinte párhuzamosan követi, némiképpen meg is haladja már a fiatal felnőttek (v.ö. Juhász 1998) esetén is az informális tanulás aránya, amely a középkorú és időskorú felnőtt népesség körében már életkori sajátosságaik révén dominánssá is válik.

A fogalomkör kevésbé ismert, és kevésbé jól értelmezett **mi**voltával indokolhatjuk azonban, hogy viszonylag alacsony tanulási részvételt (mindössze a 15-74 éves korú népesség 7%-ánál

értelmezhető autonóm tanulást) tudtak kimutatni ezen a területen (KSH 2004:19). Kutatásunk szempontjából fontos tanulság: hipotézisünk szerint a hazai statisztikák alacsony számadatai az informális tanulás terén főként annak tulajdoníthatók köszönhetően, hogy az informális és az autonóm tanulás fogalmát a kitöltők nem ismerik kellően, ezek a fogalmak a társadalomban nem elterjedtek. Ezért a kutatásunk során is fontos feladat volt, hogy pontosan meg kellett értetnünk a kutatásban részt vevőkkel ezeket az alapfogalmakat, hogy releváns és értékelhető adatokat kapjunk.

Az oktatás és felnőttoktatás rendszerében mindezek alapján kutatásunkban *tanulásnak* tekintjük mindazokat a tevékenységeket, amelyekről a felnőtt maga úgy gondolja, hogy hozzájárulnak ahhoz, hogy elsajátítsa mindazt, amit valamilyen okból (legyen az akár külső kényszer, a formális oktatáshoz kapcsolódó otthoni tanulás vagy saját belső motiváció) meg akar tanulni. *Autonóm tanulásnak* pedig azt tekintjük, amikor a tanulást saját maga kezdeményezi a tanuló, és önálló, irányított tanulási programot valósít meg, utána jár olyan dolgoknak, amelyekre nem jól emlékszik, ellenőrzi meglévő ismereteit, felfrissíti korábban megszerzett tudását saját elhatározása alapján. Ez az autonóm tanulás éppúgy kapcsolódhat a felnőtt munka vagy tanulási tevékenységéhez, mint a hobbiához és a közvetlen mindennapjaihoz, legyen szó akár környezettudatos energiafelhasználási módok kereséséről, az öltözködésünk divatnak megfelelő megújításáról, vagy akár egy új recept kipróbálásáról.

Az autonóm tanulás szerepe

Az oktatási rendszer szerepe napjainkban markáns arculatot ölt: minden szint kialakítja a maga szabályozását, belső rendszerét és ezt folyton-folyvást a modern kor kihívásaihoz kívánja igazítani. Az oktatási rendszer versenyt kíván tartani az állami elvárásokkal, a tanulói igényekkel, a munkaerőpiaccal, a finanszírozókkal stb., és ebben a harcban, az örökös igazodásban időnként elfeledkezik néhány kulcsfontosságú feladatáról. Az egyik ilyen meghatározó feladata az iskolának: felkészíteni az életre, és ezáltal a XXI. század kihívásához igazodva felkészíteni a diákot, a hallgatót, a tanulót a tanulásra az egész életen át (ez a *TÉT*, azaz a *Tanulás életen át*: v.ö. Benedek szerk. 2008).

Az oktatási rendszer talán legfontosabb feladata: megtanítani tanulni. Megtanítani azokat a képességeket, készségeket, amelyekkel egész életünkben fogékonyak leszünk a tanulásra, és akár önnevelő, önművelő módon, egyedül, autodidakta tanulóként is boldogulhatunk az információs útvesztőkben. Ezek a készségek, divatosabban kompetenciák által könnyebben, gyorsabban rátalálunk a számunkra fontos kérdésekre és válaszokra, sőt sokszor akár tudattalan is megtaláljuk a **bennünket** érdeklő információkat. Ehhez ma már széles eszköztár áll rendelkezésünkre, amelyek segítségével szabadon gyarapíthatjuk az ismereteinket: ha mást hirtelenjében nem is említünk, mint a hagyományosabb értékű, ámde sokszor nélkülözhetetlen könyvtárak, múzeumok mellett a média és az Internet világát.

Azt gondoljuk, hogy ezek az ismeretek, készségek, kompetenciák, amelyekre az egyén informális, autonóm módon tesz szert, kiegészítik az iskolarendszerben és az azon kívüli rendszerekben történő tanulásokat, ismeretszerzéseket, a kompetenciák bővítéseit. Nyilván nem pótolja egyik a másikat, és az is kérdéses, hogy milyen mértékben lehet, illetve kell becsatornázni a formális képzési jogosítványokba, tanúsítványokba az informális úton szerzett tudást. Mégis fontosnak tartjuk, hogy az egyén a tudatában legyen annak, hogy tanulása egész életen át tartó akkor is, ha nem hivatalos-formális, hanem önállóan megszervezett utakon történik az ismeretek megszerzése. Ennek tudatosítása a tanulás autonóm formáit vállalássá teszi, és hozzájárul az egyén és összességében a társadalom életminőségének javításához.

Ebből következően az oktatási rendszer egészének alapvető feladata, hogy felkészítsen az informális, autonóm tanulás, és ezáltal az egész életen át tartó tanulás szemléletére és módszertanára. Ez az igény az Európai Unió kulcskompetenciáinak meghatározásában is szerepel, ahol a nyolc kiemelt kulcskompetencia egyike a megtanulni tanulni. Ehhez, azaz értelmezésünkben **hozzátartoznak** „mindazon kompetenciák, amelyek az önállóan ill. csoportban történő tanulás megszervezéséhez és szabályozásához, új ismeretanyagok elsajátításához, feldolgozásához, értékeléséhez és beépítéséhez szükségesek; ezen kompetenciák alkalmazása a legkülönbözőbb kontextusokban, ideértve a problémamegoldást és tanulást otthoni, oktatási/képzési, munkahelyi és társadalmi környezetben” (Fordította és idézi: Sz. Tóth 2003).

Ha a formális és a nem formális oktatási rendszer jól sáfárkodik a ráruházott felelősséggel, ha megtanítja, hogyan tanuljunk hatékonyan, hogyan informálódjunk különböző eszközök segítségével, hogyan döntsünk a helyesről és a helytelenről, akkor leszünk hatékony autonóm tanulók. Fontos szemléleti elem, hogy az autonóm, önálló tanulás nem „ellenfele” az iskolának, hanem kiegészíti azt, hiszen egész életünkben folyamatosan tájékozódunk, úgymond informálisan tanulunk. Ezt tesszük, ha az esti televízióműsor keretében bemutatott receptet hétvégén kipróbáljuk a családonkon – háztartási ismereteket tanultunk, ha angol zenék szövegét énekeljük – angol szókincsünket és kiejtésünket fejlesztettük, ha az utazásunkat tervezzük Interneten keresztül – turisztikai információkkal gazdagodtunk és így tovább, sorolhatnánk a példákat. Azáltal, hogy az iskola, a formális oktatási rendszer vállalja, hogy kialakítja az autonóm tanulás készségeit, olyan aktív egész életen át tanulókat képezhet, akik számára élmény a tudás és az ahhoz vezető út.

A kutatás módszerei, eredményei

Kutatásunk egyrészt elméleti megalapozásra, alapkutatásra, másrészt empirikus tesztelésre vállalkozott, ez utóbbit kérdőív és interjúvázlat kidolgozásával, minimum 1200 kérdőív kitöltésével és kielemezésével és esetpéldaként interjúk készítésével. A kutatásból készített jelenlegi zárókötetünk tartalmazza a fő eredmények bemutatását, amelynek értő, rendszerben látható tanulmányozásához mutatjuk be a fő vizsgálati módszereinket az egyes kutatók bemutatásával, akik tanulmányait a továbbiakban olvashatjuk.

Fő *elméleti kutatási módszereink* között történeti tanulmányok, elméleti tanulmányok és más kutatások áttekintései szerepeltek.

A *történeti tanulmányok* között vizsgáltuk az informális, és elsődlegesen az autonóm tanulás gyökereit, előzményeit a kezdetekig, az ezekhez társuló eszközök, módszerek, valamint kiemelkedő mesterek munkáinak és munkásságának feltárásával (a kutatócsoportból főként Juhász Erika, Tengely Adrienn). A hazai kutatók és szakemberek, kiemelkedő mesterek között főként Petrikás Árpád (kutatta Vargáné Nagy Anikó) és Durkó Mátyás (kutatta Juhász Erika, Márkus Edina, Szabó Irma) munkáit tanulmányoztuk. Az *elméleti tanulmányok* elsődlegesen a fogalmi alapok: a formális – nonformális – informális tanulás, a felnőttesség, az érettség, a felnőttnevelés – felnőttképzés – felnőttoktatás és az autonóm tanulás vonatkozásaival indultak (~~kutatta~~ többek között Furray R. Katalin, Juhász Erika, Pordány Sarolta), majd a témakört elhelyeztük a tágabb oktatási rendszerekben (elsődlegesen Furray R. Katalin, Juhász Erika), és ehhez illesztettük a jogi vonatkozások, kapcsolódások keresését a jogi alapok, valamint a nonformális és informális tanulás beszámíthatóságában felfedezhető nemzetközi és hazai trendek

vizsgálatával jogász kollégák bevonásával (elsősorban Takács-Miklósi Márta, Oszlanczi Tímea). Fontosnak tartottuk a *kutatási elemzéseket*, hogy áttekintsük: milyen hasonló témájú kutatások zajlottak, zajlanak. Ebben a nemzetközi kutatások példaként a NALL projekt (vizsgálta Juhász Erika, Kiss Adél) és David Livingstone kutatásai (vizsgálta Szirmai Erika) a legkiemelkedőbbek. A hazai kutatások vonatkozásában pedig már több jelenleg is futó kutatás bemutatását, összefoglalását vállaltuk, többek között a Magyar Népfőiskolai Társaság által vezetett kutatás a felnőttkori tanulás indítékairól (Sz. Tóth szerk. 2009), valamint a pécsi egyetem OTKA kutatásának vázolását a felsőoktatás és informális tanulás vonatkozásában (bemutatja Balázsovcics Mónika). Speciális, sajátos részterületekként a nagyszülők-szülők-unokák testkultúrája és az autonóm tanulás (Herpainé Lakó Judit), a turizmus során megjelenő autonóm tanulás (kutatja Simándi Szilvia), valamint az örömréning, mint autonóm tanulási módszer áttekintése (publikálja Erdeiné Nyilas Ildikó) is kapcsolható projektünkhöz.

Fő empirikus kutatási módszereink között a kérdőív és az interjú szerepelt, valamint esetpéldákat is gyűjtöttünk – részben interjúk keretében, részben fókuszcsoportos beszélgetések során.

A *kérdőív* standard, önkitöltős kérdőívként készült, amelyet a kutatócsoport dolgozott ki az elméleti kutatásokra alapozva, a részterületek alapos körbejárásával, megvitatásával. A kérdőív elérhető kutatási honlapunkon (www.autonomtanulas.hu) és tanulmányunk mellékleteként is csatoljuk, így most csak a fő elemeit mutatjuk be. Az alapváltozók mellett fontos kérdéskört jelentett az autonóm tanulási sikerek és kudarcok felderítése, valamint az autonóm tanulás módszereire, eszközeire, motivációira és a tanulásban való kitartásra vonatkozó kérdéscsoport. A kérdőív legjelentősebb részét képezte az autonóm tanulás 15 területének (és egy 16. egyéb, az előzőekben nem tartozó terület) aktivitását felmérő kérdéscsoport összességében és részlettartalmában. A 15 általunk kiemelt autonóm tanulási terület összeállítása során a kutatócsoport az autonóm tanulás definíciójából kiindulva vette végig a bármely élethelyzethez kapcsolódó tanulási szintereket. Ezek a szinterek a következők:

- Fizetett munkavégzéséhez kapcsolódó szakmai ismeretek
- Informatikával, számítógép használatával, Internettel kapcsolatos tudnivalók
- Idegen nyelv
- Háztartással kapcsolatos tudnivalók
- Egészségmegőrzéssel, betegségekkel kapcsolatos ismeretek
- Munkahelye megváltoztatásához, elhelyezkedéshez szükséges tudnivalók
- Pénzügyekkel, adózással, jogi kérdésekkel kapcsolatos tudnivaló
- Politikával, történelemmel, társadalmi kérdésekkel kapcsolatos témák
- Vallási, spirituális, ezoterikus témák
- Hobbihoz, szabadidős tevékenységhez kapcsolódó ismeretek
- Természettudományos kérdések
- Kulturális, művészeti ismeretek, művészi tevékenység
- Sportoláshoz kapcsolódó tanulás
- Öltözködéssel, kozmetikával, testápolással kapcsolatos ismeretek
- Mezőgazdasággal, állattenyésztéssel, kertészkedéssel kapcsolatos ismeretek

A kérdőívezés során 1244 fővel tudtuk kitöltetni a kérdőívet, amelynél online és kérdezőbiztosok által eljuttatott kérdőíves módszert egyaránt alkalmaztunk. Három fő *élet*csoportot céloztunk meg, amelyeket harmad-harmad arányban válogattunk be a

mintába rétegzett módon. A három célcsoport: főiskolás, egyetemista korcsoport különböző felsőoktatási intézmények hallgatóiból, regisztrált álláskeresők a munkaügyi kirendeltségek közreműködésével, valamint felnőttképzési intézményekben jelenleg képzésre járók a képzőintézmények közreműködésével.

(A főbb eredmények elemzői többek között Forray R. Katalin, Juhász Erika, Herczegh Judit, Tornyi Zsuzsa, Tátrai Orsolya. Sajátos kiegészítése a kutatásunknak Oláh Krisztina andragógia BA szakos hallgató kutatása és a kötetben is megtalálható tanulmánya, aki a Eszterházy Károly Főiskola hallgatói körében mérte ugyanezzel a kérdőívvel az autonóm tanulási szokásokat, az ebből írt tudományos diákköri dolgozatával a 2009. évi OTDK andragógia szekciójának I. helyezettje lett Juhász Erika témavezetésével.)

A mélyebb tartalmi információk megismeréséhez *mélyinterjúk* készítését is vállaltuk Budapest, Debrecen, Eger, Pécs városaiban. Célunk ezzel esetpéldák, speciális helyzetek bemutatása volt, ezért heterogén célcsoportot és lehetőség szerint speciális személyeket válogattunk az interjúkhoz. Így a többdiplomás doktori fokozattal rendelkező interjúalanytól a 4 osztállyal rendelkező álláskeresőig többféle emberrel beszélgettünk az autonóm tanulási szokásairól, és több hátrányos helyzetű személyt is felkerestünk: vak, mozgássérült, roma és kismama egyaránt szerepelt a megkérdezettek között. Módszerünk a félig strukturált interjú volt.

Az interjúkat készítették: Forray Györgyi, Ignác Mária, Márkus Edina, Simándi Szilvia, akik egyben elemzéseket is készítettek. Összefoglaló elemzést készített ebből Juhász Erika, Tátrai Orsolya, Fekete Ilona Dóra.

A kutatás eredményeinek *nyilvánosságát* főként konferencia előadások és publikációk jelentik. Bemutattuk eredményeinket többek között a VII. Nevelésügyi Kongresszuson 2008 augusztusában, az Agraria Média Konferencián 2008 októberében, a VIII. Országos Neveléstudományi Konferencián saját öt előadásos szimpóziumunkon túl poszterbemutatókat is készítettünk 2008 novemberében, a II. Taní-tani Konferencián saját öt előadásos szekciónk és további két önálló előadás szerepelt a témában Miskolcon 2009 februárjában, az eredmények összefoglalását pedig egy önálló zárókonferencián tettük meg Egerben 2009. március 20-án. Az eredményeket publikációk formájában is megjelentettük többek között az Új Pedagógiai Szemle és az Educatio folyóiratokban, zárókötetben, valamint folyamatosan frissített honlapunkon.

Bibliográfia

„Autonóm tanulás” kutatási honlapunk: www.autonomtanulas.hu

Benedek András (szerk.) (2008): Tanulás életen át (TÉT) Magyarországon. Budapest, Tempus Magyarországi Iroda

Bernáth József (1982): Iskola és önművelés. Budapest, Tankönyvkiadó

Chaix, Paul – O’Neil, Charmian – Arnsdorf, Dieter – Byle, Helen (1992): Foreign language learning in the primary school. In: Triangle, n. 11, 136. p.

Cserné Adermann Gizella (2000): Az önirányított tanulás. In: Tudásmenedzsment, 1. szám

Durkó Mátyás (1998): Társadalom felnőttnevelés, önnevelés. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó

Durkó Mátyás (1999): Andragógia. [FTE sorozat 21. kötet.] Budapest, MMI – IIZ/DVV

Európai Bizottság (2000): Memorandum az egész életen át tartó tanulásról. Belgium, Brüsszel

- Forray R. Katalin – Juhász Erika (2008): Az autonóm tanulás és az oktatás rendszere. In: Új Pedagógiai Szemle, 3. szám, 62-68. p.
- Garrison, D. R. (1992): Critical thinking and self-directed learning in adult education. In: Adult Education Quarterly, n. 42, 136-148. p.
- Halász, Gábor (2001): Az oktatási rendszer. [Pedagógus könyvek sorozat.] Budapest, Műszaki Könyvkiadó
- Harangi, László – Hinzen, Heribert – Sz. Tóth, János (szerk.) (1998): Nemzetközi nyilatkozatok és dokumentumok a felnőttoktatásról és az egész életen át tartó tanulásról. [Nemzetközi felnőttoktatás és együttműködés sorozat 4. kötet.] Budapest, Német Népfoiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködési Intézete Budapesti Projektirodája
- Holec, Henri 1981. Autonomy and foreign language learning. Oxford, Pergamon
- Horváth Ildikó (2004): Az autonóm tanulás kognitív összetevői. In: Modern Nyelvoktatás, 23. szám, 40-47. p.
- Juhász Erika (2008): Az ifjú felnőttek és rugalmas munkaerőpiaci képzésük. In: Maróti Andor – Rubovszky Kálmán – Sári Mihály (szerk.): A magyar felnőttoktatás története. Budapest, Német Népfoiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködési Intézete, 236-241. p.
- Knowles, Malcolm S. (1980): The Modern Practice of Adult Education From Pedagogy to Andragogy. New York, Cambridge Adult Education Press
- Komenczi Bertalan (2001): Az Európai Bizottság Memoranduma az egész életre kiterjedő tanulásról. In: Új Pedagógiai Szemle, 6. szám
- KSH – Központi Statisztikai Hivatal (2004): Az élethosszig tartó tanulás – Lifelong learning. Bp., KSH
- Little, David (1996): Az autonóm nyelvtanulás. In: Modern Nyelvoktatás, 1-2. szám, 3-6. p.
- Livingstone, David W. (1997): First Canadian Survey of Informal Learning Practices. In: <http://www.nall.ca/project/index.htm>, letöltés ideje: 2008. 01. 18.
- Loránd Gábor (1985): Önképzés és autonóm tanulás. In: Neveléstudomány és iskolakutatás, 4. szám, 69-71. p.
- Maróti, Andor (1998): Fogalomváltás a magyar népművelés és felnőttoktatás történetében. In: Uő – Rubovszky, Kálmán – Sári, Mihály (szerk.): A magyar felnőttoktatás története. [Felnőttoktatás, továbbképzés és élethosszig tartó tanulás sorozat 18. kötet.] Budapest, Magyar Művelődési Intézet – Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszéke – Jászberényi Tanítóképző Főiskola Közművelődési és Felnőttnevelési Tanszéke – Német Népfoiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködési Intézete Budapesti Projektirodája, 52-62. p.
- Moore, Michael (1983): Az önálló tanulás elméletéről. In: Maróti Andor (szerk.) (1997): Andragógiai szöveggyűjtemény II. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 119-139. p.
- Petrikás Árpád (1969): Nevelés és önnevelés a serdülőknél. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó
- Pordány Sarolta (2006): Az informális tanulás értelmezése és mérése. In: Feketéné Szakos Éva (szerk.): Fókuszban a felnőttek tanulása. Gödöllő, SZIE GTK, 25-33. p.
- Radó Péter et al. (2009): Tanulás Magyarországon.
- Richter Sándorné (szerk.) (1989): A tanulás és önművelés készségének és képességének kialakítása. Kaposvár, Somogy Megyei Pedagógiai Intézet
- Sz. Tóth János (2003): Mérföldkövek a felnőttképzésben. In: http://www.nepfoiskola.hu/eaea/EAEA_hu/downloads/dokumentumok/aktualis/keycompdomhu2.doc
- Szigeti Tóth János (szerk.) (2009): A tanulás sokfélesége. Kutatás a felnőttkori tanulás indítékairól és akadályairól. Budapest, Magyar Népfoiskolai Társaság

- Tátrai Orsolya (2004): Az ifjú felnőttek helyzete az emberi élet korszakolásában. In: Éles Csaba (szerk.): Nézőpontok és látéletek. [Acta Andragogiae et Culturae sorozat 20. szám.] Debrecen, DE, 95-104. p.
- Telkes József (1998): Önfejlesztő programok. Budapest, Magyar Franchise Intézet
- Tough, Allen M. (1989): Az önálló tanulás: elmélet és gyakorlat. In: Maróti Andor (szerk.) (1997): Andragógiai szöveggyűjtemény II. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó
- UNESCO (1997): International Standard Classification of Education. Paris, UNESCO
- Vidovszky Gábor (szerk.) (1993): Neveljünk, önneveljünk örömmel. Budapest, k.n.
- Zrinszky, László (1996): A felnőttképzés tudománya. Bevezetés az andragógiába. (Budapest), OKKER Oktatási Iroda

A vezető kutató és társkutató közleményei a témában

- Forray R. K.; Juhász E.: *Az autonóm tanulás és az oktatás rendszere*, Új Pedagógiai Szemle, 3. szám, p. 62-68., 2008.
- Simándi Sz.; Juhász E.: *Autonóm tanulás és turizmus összefüggései egy kutatás tükrében*, Educatio, 2. szám, p. 301-307., 2008.
- Márkus E.; Juhász E.: *Az autonóm tanulás hazai előzményeiből*, Educatio, 2. szám, p. 313-318., 2008
- Forray R. K.; Juhász E. (szerk.): *Nonformális - informális - autonóm tanulás*, Debrecen, Debreceni Egyetem, 383 p., 2009
- Forray R. K.; Juhász E.: *A felnőttkori autonóm tanulás és tudáskorrekciók elköteleződés*, In: Uók (szerk.): Nonformális - informális - autonóm tanulás. Debrecen, Debreceni Egyetem, 12-37. p., 2009
- Juhász E.: *Az informális tanulás szerepe*. Előadás. VII. Nevelésügyi Kongresszus, Budapest, 2008.
- Forray R. K.; Juhász E.: *Az autonóm tanulás kutatása*, Absztrakt. Országos Neveléstudományi Konferencia, Budapest, 2008.
- Forray R. K.; Juhász E.: *Az autonóm tanulás - szimpózium*, Absztrakt. Országos Neveléstudományi Konferencia, Budapest, 2008.
- Juhász E.: *Az autonóm tanulás és az informális tanulás*, Absztrakt. Agraria Média Konferencia, Eger, 2008
- Juhász E.: *Az autonóm tanulás szerepe*, Absztrakt. Taní-tani Konferencia, Miskolc, p. 39., 2009

További, a vezető kutató és a társkutató által szervezett munkacsoportok, doktori kurzusok eredményeképpen született közlemények a témában

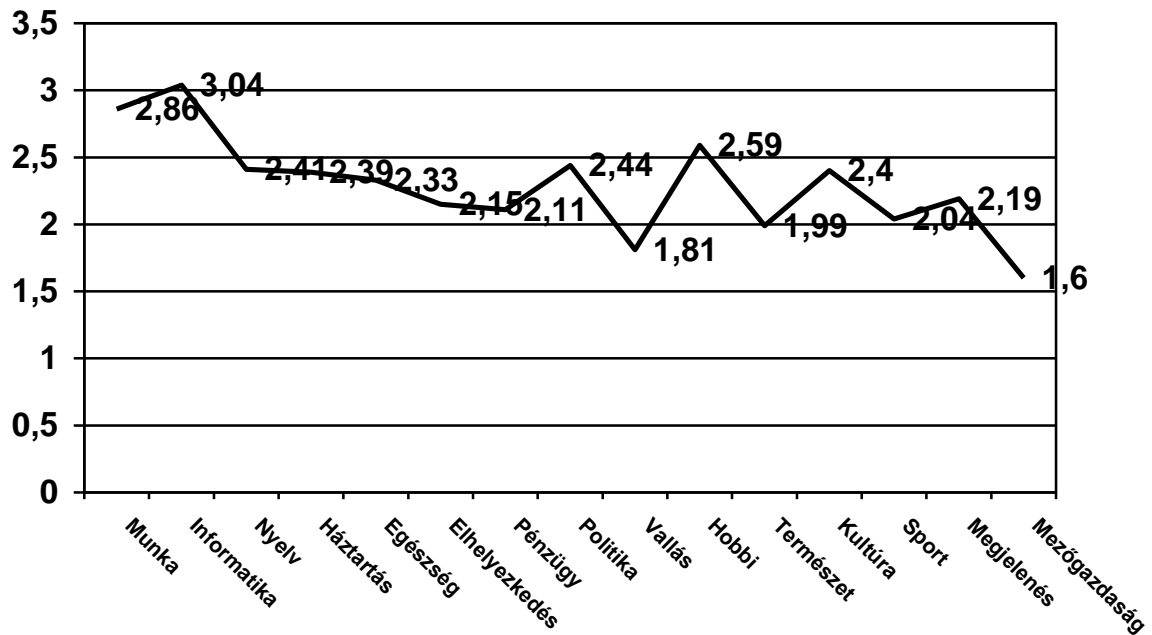
Megjelenés helye: Forray R. K.; Juhász E. (szerk.): *Nonformális - informális - autonóm tanulás*, Debrecen, Debreceni Egyetem, 383 p., 2009

<i>Tengely Adrienn: Az autonóm tanulás módszerei az elektronikus információátadó eszközök megjelenéséig</i>	38-57. p.
<i>Márkus Edina: Durkói gondolatok az önnevelési, önművelési képesség fejlődéséről, fejlesztéséről</i>	58-63. p.
<i>Miklósi Márta: Nonformális és informális tanulás elismerése</i>	64-69. p.
<i>Fekete Ilona Dóra – Tátrai Orsolya: A felnőttek önálló tanulásának területei az autonóm tanulás kutatás interjúelemzésének eredményei alapján</i>	70-81. p.
<i>Herczegh Judit – Tornyi Zsuzsa Zsófia: Az autonóm tanulás kutatásának empirikus megközelítése</i>	82-89. p.
<i>Oszlanczi Tímea: A felnőttoktatás jogi környezete</i>	119-123. p.

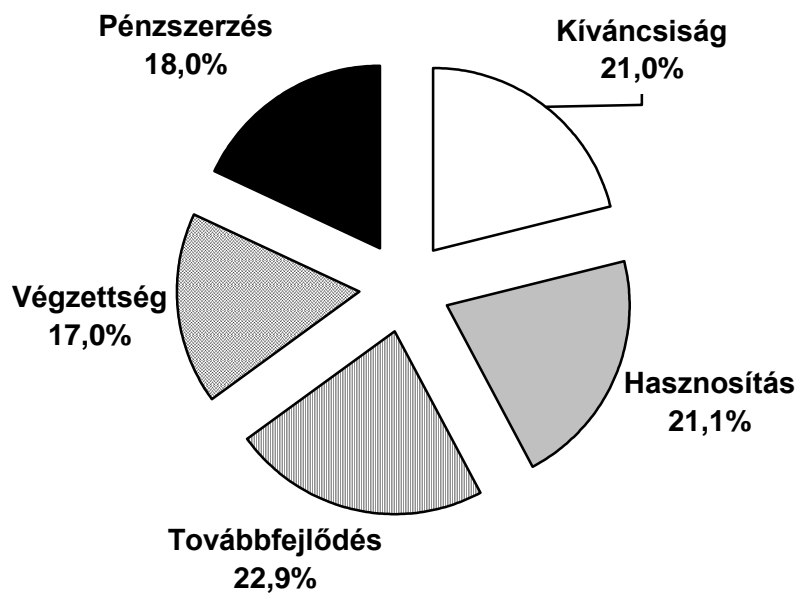
<i>Sári Mihály</i> : A középkori templomi felnőttnevelés	130-135. p.
<i>Balázsovics Mónika</i> : Felnőttek a felsőoktatásban	146-152. p.
<i>Barabási Tünde</i> : Szeretetszolgálat a felnőttképzésben	153-163. p.
<i>Csizmáné Pozsegovics Beáta – Horváthné Tóth Ildikó</i> : A közművelődési intézmények szerepe a nonformális tanulásban	164-172. p.
<i>Erdei Gábor</i> : Nem formális és informális tanulás a munkahelyek világában	173-170. p.
<i>Fényes Hajnalka – Kiss Gabriella</i> : Informális tanulás szerepe a felsőoktatásban	181-196. p.
<i>Garami Erika</i> : Az autonóm tanulás területi különbségei	197-210. p.
<i>Kiss Adél</i> : Fiatal felnőttek tanulási stratégiái	219-223. p.
<i>Oláh Krisztina</i> : Az autonóm tanulás az EKF TKTK hallgatói körében	224-236. p.
<i>Engler Ágnes</i> : A tanulás megjelenési formái a gyermekgondozási szabadság alatt	258-264. p.
<i>Herpainé Lakó Judit</i> : Informális tanulás a családban	270-276. p.
<i>Kenyeres Attila Zoltán</i> : A tudományos ismeretterjesztő televízió műsorok szerepe a felnőttek informális tanulásában	285-290. p.
<i>Kővágó Sarolta</i> : Könyvtár – ismeretterjesztés - nonformális tanulás	291-294. p.
<i>Máté Krisztina</i> : Az autonóm tanulás megnyilvánulása a mátészalkai kistérség kulturális életében	295-299. p.
<i>Ponyi László</i> : Nonformális, informális képzések a közművelődésben	326-329. p.
<i>Szabó József</i> : A helyi média lehetőségei az informális tanulási folyamatban	370-375. p.
<i>Szirmai Erika</i> : Az Európai Nyelvi Portfólióról	376-381. p.

Melléklet 1. A kutatás néhány főbb eredményét bemutató ábra

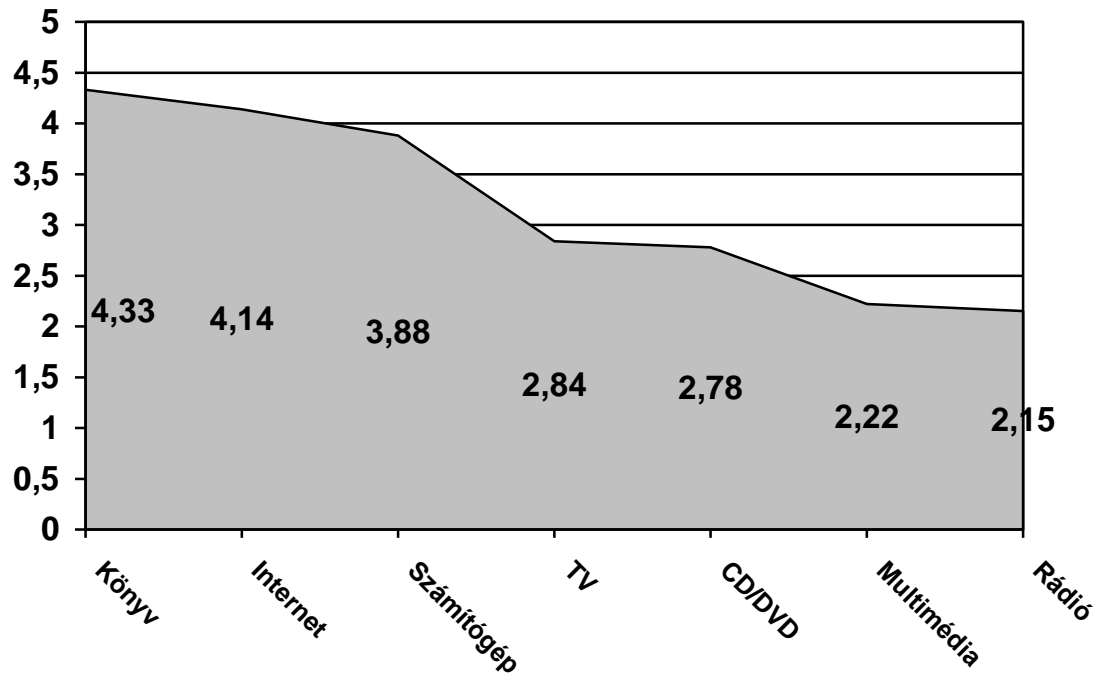
1.1. Az autonóm tanulás területei és gyakoriságuk

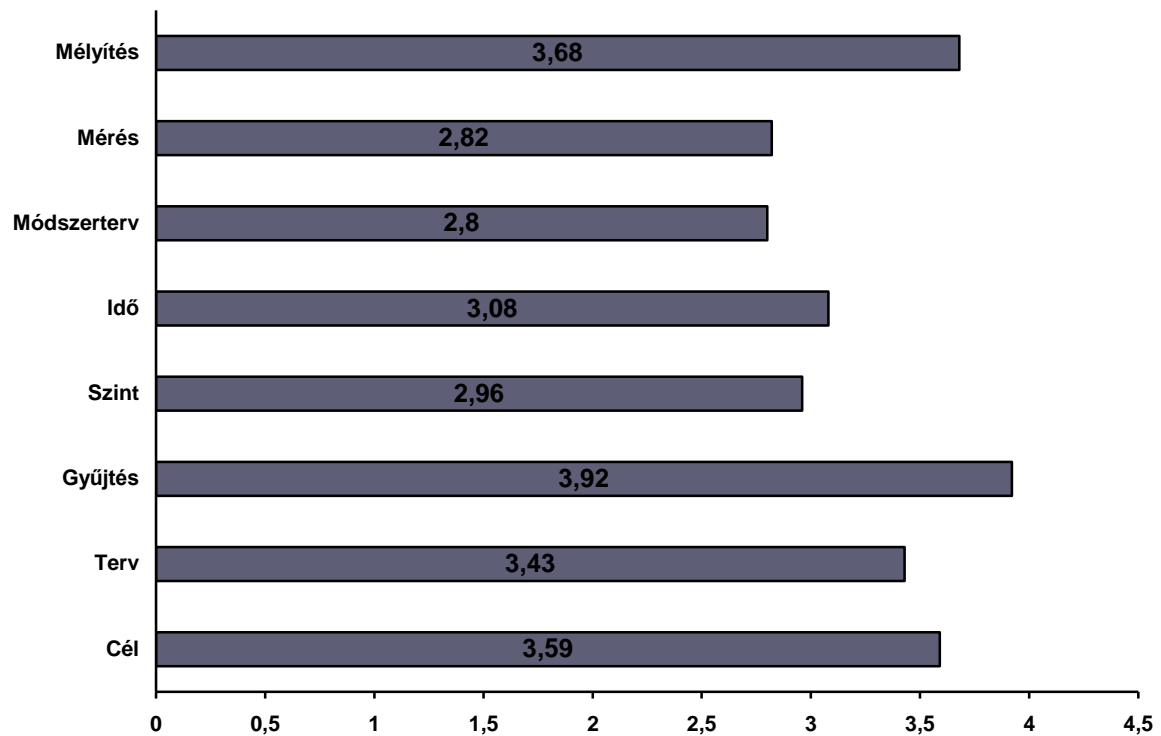
1.2. Az autonóm tanulás legfőbb céljai

1.3. Az önálló tanulás főbb eszközei

1.4. Az önálló tanulás főbb módszerei

K É R D Ő Í V
az autonóm tanulásról

Bevezető

Mindenkivel előfordul, hogy utánajár olyan dolgoknak, amelyekre nem jól emlékszik, ellenőrzi meglévő ismereteit, felfrissíti korábban megszerzett tudását.

Sokszor csak a tanfolyamokon vagy az iskolai oktatás keretében végzett ismeretszerzést tekintjük tanulásnak, pedig nagyon sok mindent önállóan, saját elhatározásunk alapján tanulunk meg. Ilyenkor önállóan eltervezünk, kigondolunk egy rövidebb-hosszabb ideig tartó egyszerű vagy bonyolult tanulási programot. Aztán elkezdünk olvasni, jegyzetelni, gyakorolni, vagyis tenni valamit azért, hogy megvalósítsuk önművelő, önfejlesztő programunkat. Kutatásunkkal ezt a helyzetet, az önálló tanulást vizsgáljuk. Ehhez kérjük együttműködő segítségét.

Kérdőívünk a tanulás olyan tágabb értelmezésére épül, amely szerint mindazok **a tevékenységek tanulásnak tekinthetők, amelyekről mi magunk úgy gondoljuk, hozzájárulnak ahhoz, hogy elsajátítsuk mindazt, amit valamilyen okból meg akarunk tanulni.**

A kérdőív kitöltésével és válaszai elküldésével, segíti az önállóan végzett, **autonóm tanulás** főbb kérdéseinek hazai kutatását. Javaslatait, észrevételeit is szívesen fogadjuk.

Látogasson vissza később is honlapunkra, ahol tájékozódhat majd a kutatás eredményeiről!
www.autonomtanulas.hu

Kutatásvezető:
Forray R. Katalin D.Sc. habil.
Társkutató:
Juhász Erika Ph.D.

és a kutató team tagjai

K É R D Ő Í V

az autonóm tanulásról

1. Mit tanult önállóan, milyen területeken bővítette önállóan ismereteit 2007. július 1. óta?

Önálló tanulásnak tekintsen minden időtöltést, amikor egy adott téma, mozdulatsor, dallam vagy más jelenség megismerésével, megértésével, a gyakorlásához szükséges információk feldolgozásával, munkafolyamatok elvégzésével foglalkozott, és ez a tevékenység legalább 15 percig tartott.

Válaszlehetőségek:

5. számú válasz: Naponta rendszeresen tanulta önállóan

4. számú válasz: Hetente legalább három-mégy alkalommal tanulta önállóan

3. számú válasz: Hetente legalább egyszer tanulta önállóan

2. számú válasz: Néhányszor futólag tájékozódott az elmúlt egy hónapban

1. számú válasz: Nem végzett önálló tanulást az elmúlt egy hónapban

1	Fizetett munkavégzéséhez kapcsolódó szakmai ismeretek	
2	Informatikával, számítógép használatával, Internettel kapcsolatos tudnivalók	
3	Idegen nyelv	
4	Háztartással kapcsolatos tudnivalók	
5	Egészségmegőrzéssel, betegségekkel kapcsolatos ismeretek	
6	Munkahelye megváltoztatásához, elhelyezkedéshez szükséges tudnivalók, új ismeretek	
7	Pénzügyekkel, adózással, jogi kérdésekkel kapcsolatos tudnivaló	
8	Politikával, történelemmel, társadalmi kérdésekkel kapcsolatos témák	
9	Vallási, spirituális, ezoterikus témák	
10	Hobbihoz, szabadidős tevékenységhez kapcsolódó ismeretek	
11	Természettudományos kérdések	
12	Kulturális, művészeti ismeretek, művészi tevékenység	
13	Sportoláshoz kapcsolódó tanulás	
14	Öltözködéssel, kozmetikával, testápolással kapcsolatos ismeretek	
15	Mezőgazdasággal, állattenyésztéssel, kertészkedéssel kapcsolatos ismeretek	
16	Egyéb szakterületek, éspedig	

1/1. Munkavégzésével kapcsolatos ismeretek

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amit **fizetett munkavégzésével** kapcsolatban végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit fizetett munkavégzésével kapcsolatosan megtanult?

		Igen	Nem
1	Új elméleti ismeretek		
2	Új gyakorlati ismeretek (módszerek, technikák, technológiák)		
3	Új módszer(tan)		
4	Kapcsolat(építés) erősítése		
5	Mi mást tanult?		

1/2. Informatikával kapcsolatos ismeretek

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket az **Informatikával, számítógéppel** kapcsolatban végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit az Informatikával, számítógéppel, Internettel kapcsolatos tudnivalók, vagy az azzal kapcsolatos tevékenységek közül megtanult?

		Igen	Nem
1	Hardverrel kapcsolatos ismeretek		
2	Új szoftverek kezelése (Windows, Adobe, Corel stb.)		
3	Eddig ismert szoftverek hatékonyabb kezelése (Windows, Adobe, Corel stb.)		
4	Információkeresés, vagy annak hatékonyabbá tétele (online kódexek, adatbázisok stb.)		
5	Levelezés vagy kapcsolattartás új módszerei		
6	Letöltések megtanulása vagy hatékonyabbá tétele		
7	Munkával / tanulással kapcsolatos felhasználás vagy annak hatékonyabbá tétele		
8	Online (műveltségi) játékok		
9	Elektronikus ügyintézés (banki szolgáltatások, hivatali ügyintézés, e-magyarország stb.)		
10	Mi mást tanult?		

1/3. Idegen nyelvi ismeretek

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket az **idegen nyelvekkel** kapcsolatban végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Kérjük, jelölje meg, ha az alábbiak közül valamelyik területen önálló tanulás formájában megtanult valamit!

		Igen	Nem
1	Angol		
2	Német		
3	Francia		
4	Más nyelv		
5	Szókincs bővítés		
6	Íráskészség javítása		
7	Beszéd megértés fejlesztése		
8	Társalgás gyakorlása		
9	Ország-ismereti tudás bővítése		
10	Felkészülés nyelvvizsgára, tesztek kitöltése		
11	Önálló tanuláshoz kifejlesztett tananyag kipróbálása		
12	Zenehallgatás idegen nyelven		
13	Filmnézés idegen nyelven		
14	Olvasás idegen nyelven		
15	Olvasási készség fejlesztése		
16	Kiejtés fejlesztése		
17	Nyelvtan fejlesztése		
18	Mi mást tanult?		

1/4. Háztartással kapcsolatos ismeretek

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket a **háztartással** kapcsolatban végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit a háztartással, vagy az azzal kapcsolatos tevékenységek közül megtanult?

		Igen	Nem
1	Tanult valamit a lakásfelújítás lebonyolításával, technikai kérdéseivel kapcsolatban?		
2	Bővítette a főzéssel kapcsolatos ismereteit?		
3	Takarítással, mosással, lakása tisztaságával kapcsolatosan?		
4	Gyermekápolás, nevelés?		
5	Idősek, betegek ápolásáról?		
6	Vásárlás, élelmiszerek, ruhák, műszaki berendezések stb.?		
7	Kertészkedés, növényápolás a lakásban?		
8	Állatok ápolása, tartása, gyógyítása?		
9	Családi pénzügyek kezelése, befektetések, hitelek?		
10	Technikai eszközök, gépek működése		
11	Mi mást tanult?		

1/5. Egészségmegőrzéssel kapcsolatos ismeretek

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket az **egészségmegőrzéssel** kapcsolatban végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit az egészségmegőrzéssel, vagy az azzal kapcsolatos tevékenységek közül megtanult?

		Igen	Nem
1	Testi egészséggel kapcsolatos ismeretek		
2	Lelki egészséggel kapcsolatos ismeretek		
3	Helyes étkezéssel, étrenddel kapcsolatos ismeretek		
4	Testmozgással kapcsolatos ismeretek		
5	Betegségmegelőzés		
6	Valamely betegséggel kapcsolatos ismeretek		
7	Higiénia, tisztálkodással kapcsolatos ismeretek		
8	Mi mást tanult?		

1/6. Munkahelye megváltoztatásához, elhelyezkedéshez szükséges tudnivalók

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket **munkahelye megváltoztatásához, elhelyezkedéshez** szükséges tudnivalókkal kapcsolatban végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit munkahelye megváltoztatásához, elhelyezkedéshez kapcsolatos tevékenységek közül az elmúlt egy hónapban megtanult?

		Igen	Nem
1.	Valamilyen új szakismeret		
2.	Alláskeresési technikák		
3.	Alláskereséshez hirdetés megfogalmazása		
4.	Önéletrajzírás		
5.	Allásinterjú		
6.	Új álláslehetőségek felkutatása		
7.	Mi mást tanult?		

1/7. Pénzügyekkel, adózással, jogi kérdésekkel kapcsolatos tudnivalók

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket a **pénzügyekkel, adózással, jogi kérdésekkel** kapcsolatban végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit a pénzügyekkel, adózással, jogi kérdésekkel kapcsolatban az elmúlt egy hónapban megtanult?

		Igen	Nem
1.	Új jogi szabályozás		
2.	Új adójogszabály		
3.	Banki szolgáltatások		
4.	Pénzügyi befektetés		
5.	Hitellehetőség		
6.	Nyugdíjazással kapcsolatos ismeretek		
7.	Egészségpénztárakkal kapcsolatos ismeretek		
8.	Munkajog / munkával kapcsolatos jogok, kötelezettségek		
9.	Mi mást tanult?		

1/8. Politikával, történelemmel, társadalmi kérdésekkel kapcsolatos ismeretek

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket a **politikával, történelemmel, társadalmi kérdésekkel** kapcsolatosan végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit a politikával, történelemmel, társadalmi kérdésekkel kapcsolatosan megtanult?

		Igen	Nem
1	Magyar történelmi ismeret		
2	Európai történelmi ismeret		
3	Világtörténelmi ismeret		
4	Helyi politikával kapcsolatos ismeret		
5	Országos politikával kapcsolatos ismeret		
6	Külkapcsolatokkal kapcsolatos ismeret		
7	Nemzetközi helyzettel kapcsolatos ismeret		
8	Állampolgári jogok, jogérvényesítés		
9	Kisebbségi kérdésekkel kapcsolatos ismeret		
10	Mi mást tanult?		

1/9. Vallási, spirituális, ezoterikus témák

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket a **vallási, spirituális, ezoterikus témákban** végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit a vallási, spirituális, ezoterikus témákhoz kapcsolódóan megtanult?

		Igen	Nem
1	Hittan, vallásával kapcsolatos ismeretek		
2	Más vallásokkal kapcsolatos ismeretek		
3	Spirituális jelenségekkel kapcsolatos ismeretek		
4	Misztikus jelenségekkel kapcsolatos ismeretek		
5	Megmagyarázhatatlan jelenségekkel kapcsolatos ismeretek		
6	Új ezoterikus elméletek		
7	Új ezoterikus módszerek		
8	Mi mást tanult?		

1/10. Hobbijához, szabadidős tevékenységhez kapcsolódó ismeretek

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket **hobbijához, szabadidős tevékenységhez** kapcsolódóan végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit hobbival, szabadidős tevékenységgel kapcsolatosan megtanult?

		Igen	Nem
1	Hobbijához kapcsolódó új elméleti ismeretek		
2	Hobbijához kapcsolódó új gyakorlati ismeretek		
3	Új hobbitevékenység		
4	Szabadidővel kapcsolatos új elméletek		
5	Szabadidővel kapcsolatos új gyakorlati ismeretek		
6	Új szabadidős tevékenység		
7	Új hobbi, szabadidő helyszínekkal kapcsolatos ismeretek		
8	Mi mást tanult?		

1/11. Természettudományos kérdésekkel kapcsolatos ismeretek

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket a **természettudományokról** egyedül, vagy többi családtagjával közösen végzett 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit a természettudományokról megtanult az elmúlt egy hónapban?

		Igen	Nem
1	Matematika		
2	Fizika, fizikai kísérletek		
3	Kémia, biokémia		
4	Biológia		
5	Földrajz		
6	Környezetismeret, környezetvédelem		
7	Csillagászat		
8	Ásványtan		
9	Informatika		
10	Mi mást tanult?		

1/12. Kulturális, művészeti ismeretek, művészi tevékenység

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket a **kulturális, művészeti ismeretek, tevékenységek** kapcsán végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit a kulturális, művészeti ismeretek, művészi tevékenység területén az elmúlt egy hónapban megtanult?

		Igen	Nem
1	Magyar kultúrával kapcsolatos ismeretek		
2	Más népek kultúrájával kapcsolatos ismeretek		
3	Építészeti ismeret		
4	Iparművészeti ismeret		
5	Képzőművészeti ismeret		
6	Színházművészeti ismeret		
7	Film- és videóművészeti ismeret		
8	Zeneművészeti ismeret		
9	Tánc- és mozdulattművészeti ismeret		
10	Mi mást tanult?		

1/13. Sportoláshoz kapcsolódó tanulás

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket a **sportoláshoz** kapcsolódóan végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit a sportolással kapcsolatosan megtanult az elmúlt egy hónapban?

		Igen	Nem
1	Bármely sportágról új ismeretek		
2	A sport jelentősége		
3	Bármely sportág szabályainak ismerete		
4	Új sportág megismerése		
5	Wellness-sel kapcsolatos ismeret		
6	Sporteszközökkel kapcsolatos ismeretek		
7	Új sportújságok, műsorok		
8	Új sportfórumok (internet)		
9	Mi mást tanult?		

1/14. Öltözködéssel, kozmetikával, testápolással kapcsolatos ismeretek

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket az **öltözködésről**, vagy a **kozmetikával**, **testápolással** kapcsolatban egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit az öltözködéssel, kozmetikával, testápolásával kapcsolatosan megtanult az elmúlt egy hónapban?

		Igen	Nem
1	Divattal kapcsolatos információk		
2	Ruházati márkákkal kapcsolatos információk		
3	Kozmetikumok hatásai		
4	Új, eddig nem használt kozmetikumok		
5	Testápolás fontosságával kapcsolatos információk		
6	Testápolási termékekkel kapcsolatos információk		
7	Mi mást tanult?		

1/15. Mezőgazdasággal kapcsolatos ismeretek

Gondolja végig mindazokat a tanulásait, amiket a **mezőgazdasággal** kapcsolatosan végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Mi volt a legfontosabb tudás, képesség, vagy új információ, amit a mezőgazdasággal kapcsolatosan megtanult az elmúlt egy hónapban?

		Igen	Nem
1	Állattenyésztéssel kapcsolatos ismeret		
2	Állatápolás, állatgondozás ismerete		
3	Új állatfajták		
4	Állatvédelemmel kapcsolatos ismeret		
5	Növénytermesztéssel kapcsolatos ismeret		
6	Növénygondozással kapcsolatos ismeret		
7	Új növényfajták		
8	Kertészkedéssel kapcsolatos ismeret		
9	Virágkertészet, virággondozás ismeretei		
10	Mi mást tanult?		

1/16. Egyéb ismeretek, készségek

Gondolja végig mindazokat az **egyéb** tanulásait, amiket az eddig felsorolt témákon kívül végzett egyedül, vagy többi családtagjával közösen 2007. július 1. óta.

Milyen egyéb ismereteket, képességeket tanult meg az elmúlt egy hónapban?

		Igen	Nem
1	Személyiségfejlesztés		
2	Kommunikációs készség, vitakészség fejlesztése		
3	Életvezetési képességek fejlesztése		
4	Problémamegoldó képesség fejlesztése		
5	Együttműködési, együttműködési képességek fejlesztése		
6	Döntési, vezetési képességek fejlesztése		
7	Egyéb készségek, képességek fejlesztése		
8	Mi mást tanult?		

2. Neme

1. férfi 2. nő

3. Melyik évben született?

..... év

4. Hol lakik?

..... településen

5. Családi állapota

1. házas
2. élettársi kapcsolatban
3. özvegy
4. nőtlen, hajadon
5. elvált, külön élő

6. Milyen céllal kezdett hozzá az önálló tanuláshoz, gyakorláshoz?

5 legjellemzőbb – 1 legkevésbé jellemző

	5	4	3	2	1
Azonnali hasznosíthatósága a megszerzett új tudásnak, információnak					
Kíváncsiság, tisztázási szándék					
Meglévő tudásának, képességeinek bővítése, továbbfejlesztése					
Bizonyítvány-, diplomaszerezési szándék					
Pénzszerzés					
Egyéb					

7. Miért választotta az önálló tanulást?

5 legjellemzőbb – 1 legkevésbé jellemző

		5	4	3	2	1
1	Szeretek tanulni, ezért mindig tanulok valamit.					
2	Nyugodtabban tudok tanulni, ha nem kell másokra figyelnem.					
3	Saját tanulási stílusom, módszereim szerint akarom bővíteni a tudásomat.					
4	Szeretem magam megtervezni a tanulásom részleteit.					
5	Nem ismerek olyan tanfolyamot, ahol olyan ismereteket oktatnak, ami engem érdekel.					
6	Azonnal hozzá akartam kezdeni a tanuláshoz, nem akartam megvárni, amíg bekapcsolódhatok egy szervezett oktatásba.					
7	Nincs időm arra, hogy részt vegyek szervezett, csoportos képzésben.					
8	Nem kedvelem a tanár által irányított, formális osztálytermi légkört.					
9	Nincs elegendő pénzem a fizetős tanfolyamokon való részvételre.					
10	Közlekedési nehézségeim lennének.					
11	A hiányzó ismeretek, amelyeket önállóan tanultam nem igényelnek szervezett képzést.					

8. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége:

1. nem fejeztem be az általános iskolát
2. általános iskola
3. szakmunkásképző, szakiskola
4. szakközépiskola
5. gimnázium
6. technikum
7. felsőfokú szakképzés
8. főiskola
9. egyetem
10. tudományos fokozat (Ph.D., C.Sc., D.Sc. stb)
11. egyéb, éspedig:

9. Melyik évben szerezte legmagasabb iskolai végzettségét?

..... évben

10. Milyen tagozaton szerezte legmagasabb iskolai végzettségét?

1. nappali tagozaton
2. esti tagozaton
3. levelező tagozaton
4. távoktatásban

11. Milyen eszközöket és intézményeket vett igénybe önálló tanulási programja megvalósításához?

5 legjellemzőbb – 1 legkevésbé jellemző

		5	4	3	2	1
1	Könyvet, újságcikket, vagy egyéb nyomtatott anyagot					
2	Internetet					
3	Számítógépet					
4	CD /DVD lejátszót					
5	Televízió műsort					
6	Rádióműsort					
7	Multimédiás tananyagot					
8	Egyéb					

12. Hogyan tanul? Jellemzők önálló tanulására az alább felsorolt tevékenységek?

5 jellemző – 1 nem jellemző

		5	4	3	2	1
1	tanulási célkitűzés előzetes megfogalmazása					
2	a tanulási folyamat megtervezése					
3	a szükséges források, tananyagok felkutatása, összegyűjtése					
4	tudásszintjének előzetes meghatározása					
5	időbeosztás készítése					
6	a tanulási módszerek használatának megtervezése					
7	tanulási eredményének mérése					
8	a megkezdett tanulás folytatása, a megszerzett ismeretek elmélyítése					

13. Részt vesz-e bárhol, bármilyen iskolarendszerű képzésben jelenleg?

1. nem
2. általános iskolai oktatásban
3. szakiskolai képzésben
4. szakközépiskolában (9-12. osztály)
5. gimnáziumban

14. Az utolsó egy évben (12 hónapban) hányszor vett részt a nappali tagozatos iskolai oktatáson kívüli szervezett képzésben?

Kérem, gondoljon:

az esti- és levelező tagozatos képzésekre, távoktatásra, szakmai tanfolyamokra, vállalati tréningekre, nyelvi-, autóvezetési- szabadidős- és más tanfolyamokra!

Gondoljon mindazokra a képzésekre is, amelyekben akár csak egy napig is részt vett ezen időszak alatt, függetlenül attól, hogy befejezte-e a képzést!

- 0. Nem vettem részt semmilyen képzésben
- 1. Részt vettem alkalommal

15. Az utolsó alkalommal milyen jellegű képzésben vett részt vagy vesz rész jelenleg is?

Kérjük, hogy most csak az utóbbi 12 hónapra gondoljon, és azon belül is az utolsó megkezdett képzésre, tanfolyamra!

- 1. dolgozók általános iskolája, gimnáziuma
- 2. nem nappali tagozatos szakközépiskolai, szakiskolai, szakmunkásképző oktatás, ami hivatalos szakmai végzettséget ad
- 3. egyetemi, főiskolai esti, levelező vagy távoktatás
- 4. szakmai képesítést nyújtó tanfolyam, ami hivatalos szakmai végzettséget ad
- 5. valamilyen munkakörre betanító tanfolyam
- 6. nyelvtanfolyam
- 7. szabadidős tanfolyam
- 8. egyéb, éspedig:

16. Rá tudja-e magát venni valamilyen tanulással kapcsolatos tevékenységre az alábbi helyzetekben?

(Emlékeztető: tanulás minden olyan tevékenység, amiről azt gondoljuk, segíti annak elsajátításában, amit elhatároztunk, hogy meg akarunk tanulni.)

5 teljes mértékben rá tudom magam venni – 1 egyáltalán nem tudom magam rávenni

		5	4	3	2	1
1	Amikor fáradtnak érzi magát					
2	Amikor úgy érzi, nagyon sok munkája van					
3	Miután felgyógyult egy betegségből, ami megszakította a tanulását					
4	Amikor személyes problémái vannak					
5	Amikor levertnek érzi magát					
6	Amikor vendégei vannak					
7	Amikor más érdekes dolgokkal foglalkozhat					
8	Amikor nem halad előre a kitűzött tanulási céljai megvalósításában					
9	Amikor más határidős feladatai vannak					

17. Kivel beszél meg a tanulás során felmerülő kérdéseit, problémáit?

5 legjellemzőbb – 1 nem jellemző

		5	4	3	2	1
1	Házastárssal, élettárssal					
2	Baráttal					
3	Munkatárssal, munkahelyi vezetőjével					
4	Tanulótárssal, volt iskolatárssal, osztálytárssal					
5	Családtaggal, rokonokkal					
6	Szomszéddal					
7	Levelezőtárssal elektronikus levélben (e-mail)					
8	(Tanácsadó) Intézményektől kérek segítséget					
9	Nem beszélem meg senkivel					
10	Más módon, éspedig					

18. Mi az Ön jelenlegi kereső foglalkozása?**Nincs kereső foglalkozásom, mert:**

1. tanulok

18/1. Hol tanul?

1. Általános iskolában
2. Szakiskolában
3. Középiskolában
4. Felsőfokú képzésben
5. Egyéb helyen, éspedig:
2. háztartásbeli vagyok
3. GYES-en, Gyed-en, Gyet-en vagyok
4. munkanélküli vagyok

18/2. Mióta? hónapja

5. beteg vagyok
6. rokkantnyugdíjas vagyok
7. nyugdíjas vagyok
8. egyéb okból, éspedig:

Van kereső foglalkozásom, és pedig

9. teljes munkaidős
10. részmunkaidős

18/3. Foglalkozásom:**18/4. Beosztásom:**

6. segédmunkás
7. betanított munkás
8. szakmunkás
9. művezető, technikus
10. beosztott értelmiség
11. középvezető
12. felsővezető
13. egyéb szellemi
14. egyéb, éspedig:

- 11. Önálló vállalkozó vagyok
- 12. A civil szférában önálló vagyok
- 13. Egyéb és pedig

19. Van-e az Önök háztartásában vállalkozás?

- 1. van
- 2. nincs

20. Melyik volt a legsikeresebb és a legsikertelenebb önálló tanulási kísérlete?

Legsikeresebb: _____

Legsikertelenebb: _____

Köszönjük a közreműködését!